

Selvfed og helt på toppen

af Lars Ballieu Christensen, rådgiver, Ph.D., cand.comm., lbc@sensus.dk

Bragt som i kronik i Computerworld, 26. november 2004

I begyndelsen af november strøg Danmark til tops som verdens førende IT-nation i en international undersøgelse. Den 17. november fulgte kåringen af vinderne af årets Bedst-på-Nettet konkurrence. En screening af de nominerede netsteder viser samtidig at skiftende regeringers indsats for at gøre offentlige netsteder tilgængelige for mennesker med særlige behov har været stort set uden effekt.

”Danmark er verdensmestre i it”, ”Danmark er verdens førende it-nation”, ”Danmark på verdens IT-top” og ”Danmark tager it-førstepladsen fra Sverige” var nogle af overskrifterne da analysevirksomheden IDC offentliggjorde sin årlige IT-rangordning med Danmark som nummer 1. Det er udbredelsen af bl.a. computere, internetforbindelser, mobiltelefoner og en række sociale faktorer i Danmark, der har givet os den flotte placering. Eksempelvis at 67% af danskerne anvender Internettet og at 59% af befolkningen har en mobiltelefon.

Når vi er færdige med at glæde os over at have slået Sverige af pinden viser undersøgelsen dog også noget andet: At informationsteknologi, Internet og telekommunikation er meget vigtige dele af det danske samfund. Teknologien giver os adgang til information og tjenester, som ellers ikke ville være til rådighed. Omvendt kan man også konkludere, at det er problematisk at være blandt de dele af befolkningen, som - ufor skyldt - ikke har adgang til teknologien og dens muligheder. Der er simpelthen en masse information og en række tjenester, uddannelser og jobs, som ikke er til rådighed for disse mennesker.

Problemerne opstår især når netstederne ikke er designet med tilgængelighed for øje. Det er ikke længe siden, at vi designede offentlige bygninger og offentlige transportmidler uden at tænke i tilgængelighed. Det er utænkeligt i dag. I dag forstår de fleste, at det er nødvendigt at tænke på gangbesværede, kørestolsbrugere, forældre med barnevogne, synshandicappede og andre når man planlægger det offentlige rum. Sådan forholder det sig endnu ikke med tilgængeligheden til informationsteknologi. Her er det stadig undtagelsen snarere end reglen at teknolo-

gien er tilgængelig. Et forsigtigt skøn er, at op imod 25% af alle brugere på nettet oplever tilgængelighedsproblemer af forskellig art. Værre er det, at problemerne vender den tunge ende nedad: Langt den overvejende del af de brugere, som i dag oplever tilgængelighedsproblemer, er brugere med funktionsnedsættelser.

Ligesom der kan være problemer med den fysiske tilgængelighed til en bygning, kan en række forskellige befolkningsgrupper opleve digitale tilgængelighedsproblemer. Det kan eksempelvis være blinde brugere, som ikke kan få mening ud af et grafisk netsted uden tekstlige alternativer. Eller en Macintosh bruger, som slet ikke kan anvende et netsted fordi det er udviklet udelukkende for Windows brugere. Eller en svagsynet bruger, som ikke kan læse indholdet på et netsted fordi kontrasten er for dårlig og bogstaverne for små. Eller en læsesvag bruger, som ikke kan forstå det tekstlige indhold på et netsted.

Omvendt sigter tilgængeligt webdesign på at give flest mulige mennesker i flest mulige situationer adgang til netsteder - uanset hvilken browser-teknologi de anvender. Tilgængelighed er ikke blot et spørgsmål om at hjælpe en række handicapgrupper. Tilgængeligt design handler eksempelvis også om at sikre tilgængeligheden for mennesker med museskader, ældre mennesker, læsesvage grupper, ordblinde og for brugere, som browser via PDA'er, mobiltelefoner og tale-baserede browsere.

Nu skulle man så tro, at verdens førende IT-nation havde indset denne sammenhæng, og fra sin plads på verdens IT-top havde gjort noget for at sikre, at flest mulige mennesker har adgang til eksempelvis de offentlige danske netsteder. Det, man kunne gøre, ligger jo lige for: Nemlig at kræve, at offentlige danske netsteder overhol-

der retningslinjer for tilgængeligt webdesign. For der findes faktisk et sæt nedskrevne og gennemarbejdede retningslinjer for tilgængeligt webdesign, som bl.a. EU og de fleste EU's medlemslande er blevet enige om at følge. Og når alt kommer til alt, synes der at være meget få argumenter for og mange argumenter imod at udvikle utilgængelige netsteder.

Den 9. november kom så pressemeddelelsen om årets Bedst-på-Nettet undersøgelse og en liste over de 28 institutioner, der er indstillet til at modtage en pris i forskellige kategorier. Pressemeddelelsen fremhæver, at de offentlige netsteder er gode til at formidle i et letforståeligt sprog, til at skabe sammenhæng i informationsformidlingen og til at skabe dialog mellem borgere og det offentlige. Hvad meddelelsen derimod ikke nævner er, at ingen af de nominerede netsteder overholder retningslinjerne for tilgængeligt webdesign og at samtlige de nominerede netsteder indeholder syntaksfejl i deres HTML/XHTML kode. Konsekvensen er, at mange mennesker vil opleve tilgængelighedsproblemer selv på de ypperste, offentlige danske netsteder.

Jeg vil ikke kommentere påstandene om det letforståelige sprog, den sammenhængende formidling og mulighederne for dialog. Blot vil jeg konstatere, at lix-tallet (læsbarhedsindekset) på en række tilfældigt udvalgte sider fra de nominerede netsteder oversteg 55. Et lix-tal på 55 er den nedre grænse for meget svære tekster som eksempelvis teoretiske afhandlinger og

lovttekster. Til sammenligning har denne kronik et lix-tal på 44.

I Danmark har vi ikke lovgivet om digital gelighed. I stedet henstiller Videnskabsministeriet til, at alle offentlige netsteder er tilgængelige. Det har heller ikke skortet på store ord og handlingsplaner, videnscentre, ekspertgrupper og kompetencecentre fra de skiftende

Relevante links

Sensus' screening af årets nominerede netsteder:

www.sensus.dk/screening_bedst_paa_netnet_2004.htm

Pressemeddelelse fra IDC om Danmarks førsteplads

www.idc.com/getdoc.jsp?containerId=pr2004_10_28_164010

Bedst på Nettet

www.bedstpaanettet.dk

ger siden problemerne med utilgængelighed på Internettet kom frem i midten af 1990'erne. Summa summarum er der dog kommet meget lidt ud af det og kun ved til stadighed at sænke kravene og/eller tale om noget andet i konkurrencer som Bedst-på-Nettet, er man i stand til at vise en positiv udvikling.

Mange lande omkring os – også dem, som ger langt under os på ranglisten – er gået anderledes hårdhændet til værks. Nogle lande, fx Storbritannien, har endda indarbejdet det i lovgivningen. det betyder, at utilgængelige netsteder er ulovlige. Og i USA sikrer et præsidentdekret, at alle offentlige netsteder skal være tilgængelige, og at man ikke kan modtage offentlig støtte eller sælge til det offentlige med mindre man leverer tilgængelige løsninger.

Vi kan blive ved med at glæde os over vores høje teknologiske udvikling, vores mange computere, internetforbindelser og mobiltelefoner. Og vi kan blive ved med at komme med politisk korrekte udtalelser, lave selvbekræftende undersøgelser og sænke standarderne. Og vi kan blive ved med at komme med henstillinger og tro på den gode vilje.

Det løser dog ikke problemerne med den manglende tilgængelighed. Og det giver bestemt ikke alle mennesker adgang til at tage del i informationsfundet.

Sensus ApS
Godthåbsvej 18
DK-3400 Hillerød

Telefon: +45 48 22 10 03
Telefax: +45 48 22 10 04
E-mail: sensus@sensus.dk
Web: www.sensus.dk

Indhold og layout: Sensus ApS. Indholdet kan anvendes frit mod fuldstændig kildeangivelse. © 2005 Sensus ApS. Alle rettigheder forbeholdes. Version 1.1/01/2005